

IV. TALOUSARVIO 2010 / TALOUSSUUNNITELMA VUOTEEN 2013

1. ASUKKAAT

Kemin visio on olla vuoteen 2020 mennessä vetovoimainen ja luova asuinpaikka ja Meri-Lapin kehittynein kasvukeskus. Tavoite on haasteellinen ja edellyttää muutosta vuosikymmeniä jatkuneeseen vähenevään väestökehitykseen. Muuttoliikkeen valikoivuuden seurauksena ikärakenne on vinoutunut ja sen seurauksena viime vuosina myös luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivinen. Kemin väestörakenne ei muutu ellei kaupunkiin muuta nuoria perheenperustajia.

Väestörakenteen muutos on kuitenkin pitkän tähtäimen asia. Vuonna 2004 otettiin käyttöön asukkaiden Kemi-paketti, jolla tuettiin ensiasunnon rakentajaa tai ostajaa 1700 euron lahjalla ja syntyneelle lapselle annettiin 400 euron arvosta lahjakortteja kemiläisiin liikkeisiin kahden vuoden aikana. Vuosina 2004 – 2007 syntyneiden määrä on kasvanut ja asuntojen rakentaminen vilkastunut. Vuonna 2006 Kemi-pakettiin lisättiin opiskelija-avustus. Kemissä kotipaikkansa säilyttävä toisella paikkakunnalla lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa tai lukion jälkeisiä opintoja suorittava päätoiminen opiskelija on oikeutettu 300 euron vuosiavustukseen. Opiskelija-avustusta on saanut noin 200 opiskelijaa. Vuonna 2009 Kemi-pakettia jatketaan vauvalahjalla ja opiskelija-avustuksella ja päivähoiton maksuttomuudella toisesta lapsesta lähtien. Vuonna 2010 säilyvät opiskelija-avustus ja päivähoiton maksuttomuus toisesta lapsesta lähtien.

Monipuolinen asuntotonttitarjonta on kaupungille tärkeä menestystekijä kilpailtaessa asukkaista. Korkeatasoinen ja kilpailukykyinen tonttitarjonta edellyttää monipuolista tonttivarantoa sekä panostamista asuinympäristön laatuun. Kaupungin oma kerrostalo- ja rivitalotonttireservi on vähäinen. Useat tarjolla olevat omakotitontit eivät sijaitse riittävän vetovoimaisilla alueilla. Tonttitarjonnan parantaminen vaatii tehokasta kaavoitusta ja yhdyskuntatekniikan investointeja, jotta uusia alueita voidaan ottaa käyttöön.

Asuinkerrostalojen rakentaminen keskittyy Sauvosaaren alueelle. Vuonna 2009 valmistuu Hahtisaaren kerrostaloalue. Merellisten asuntoalueiden rakentamista jatketaan. Möllärinrannan kerrostaloalueelle on kaavoitettu 7 kpl nelikerroksista tonttia. Alue on otettavissa käyttöön ja todennäköisesti rakentuu heti laman väistyttyä. Sauvosaaren lounaisrannan yleiskaava (Sarius) on hyväksytty kaupunginvaltuustossa, mutta kaavasta on valitettu Rovaniemen hallinto-oikeuteen. Päätös saataneen v. 2010 aikana. Ruutinrannan yleiskaavasta on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Päätöstä odotetaan v. 2010 aikana.

Uusien omakotitonttien rakentaminen Nauskaan ja Junkoon on käynnistynyt syksyllä 2008 ja jatkuu vuonna 2009. Ritikan täydennysalue (14 tonttia) on saanut lainvoiman. Vuosina 2010-2011 selvitetään Peurasaaren ranta-alueiden käyttöönoton edellytykset. Yhteistyössä maanomistajan (PVO) kanssa laaditaan Vallitunsaaren asemakaava. Kaava tulee sisältämään matkailua palvelevaa aluetta ja omakotitontteja.

2. ELINKEINOT

Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 122 % (ts. kaupungin alueella on yli 10 000 työpaikkaa, mutta niissä olevista vain noin 8000 työntekijää maksaa veronsa Kemiin). Kemi on muuttunut palveluvaltaiseksi kaupungiksi. Kymmenessä vuodessa palvelujen osuus on kasvanut noin 10 prosentilla ja vuonna 2006 työpaikoista 67 % oli jo palveluissa. Lähivuosina uusia työpaikkoja tulee ennen muuta yksityiselle palvelusektorille.

Elinkeinostrategian arvojen mukaan kaupunki tekee johdonmukaisesti elinkeinoelämää hyödyttäviä päätöksiä, kohtelee kaikkia yrityksiä tasapuolisesti, sitoutuu pitkäjänteiseen yritysten toimintaympäristön kehittämiseen sekä etsii ja toteuttaa ennakkoluulottomasti uusia ideoita.

Haaparannan ja Tornion suuret investoinnit kauppakeskuksiin ovat kiristäneet kaupunkikeskusten välistä kilpailua kaupan alalla. Kemi pyrkii vastaamaan kilpailuun keskusta-alueiden toimintaympäristöä parantamalla. Vuonna 2005 valmistui Kemin keskusta-alueiden toimintaympäristön yleissuunnitelma, jonka toteuttaminen on aloitettu vuonna 2009.

Yksi Kemin kaupungin elinkeinojen kehittämisen pääkohteista on Digipolis - Kemin Teknologia kylä. Tällä hetkellä alueella on noin 500 työpaikkaa ja 43 yritystä. Kemin Digipolis Oy:n kehittämisohjelma vuosille 2010 - 2012 on noin 17 miljoonaa euroa. Digipolis Oy ei tee kaikkia kehittämishankkeita itse vaan keskeisessä roolissa ovat yhteistyökumppanit, kuten Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja Oulun yliopisto. Digipolis Oy käyttää omarahoituksena kehittämishankkeisiin 3-vuotisen puitesopimuksen mukaisesti 600.000 euroa vuodessa kohdistuen panostukset teollisuuden palveluliiketoimintaan, tietotekniikkaan, elektroniikkaan, kylmä- ja

talviteknologiaan, hyvinvointialalle sekä yrityspalveluihin. Kehittämishankkeiden kohteina on vuosittain noin 200 yritystä.

Lumilinna ja matkailujäänmurtaja Sampo ovat Kemin matkailun kärkimerkit ja niitä vahvistetaan edelleen. Kaupunki kehittää talvimatkailun lisäksi erityisesti ostos-, kesä- ja kulttuurimatkailua.

Uutena tavoitteena on Kemin matkailijamäärän kolminkertaistaminen Sarius –hankkeen avulla. Sarius-kaavan laatiminen on aloitettu vuonna 2008 ja sitä jatketaan vuonna 2009. Asemakaava laaditaan yleiskaavan vahvistumisen jälkeen. Tavoitteena on, että rakentaminen alkaisi vuonna 2012. Alueen rakentaminen kestää noin 10 vuotta.

Kemin moottoritie valmistuu vuoden 2010 lopulla. Moottoritie liittymineen tarjoaa uusia mahdollisuuksia Coronan, Kemintullin ja Aeropolisalueen kehittämiseksi. Sarana-alue (sataman teollisuusalue), Kemintullia (valtatie 4:n ja Veitsiluodontien risteysalue) ja Aeropolisaluetta (Vilmilän ja lentokentän teollisuusalue) markkinoidaan tuotannollisen toiminnan kasvualueina.

Liikelaitos Kemin Satamaan kuuluvan Ajoksen syväsataman kehittämisvaihe 2 aloitetaan vuonna 2010 kolmen miljoonan euron investoinneilla. Vuosina 2010 – 2013 investointimäärä on 45 miljoonaa euroa. Tämän rahoitus vaatii muutoksia toimintarakenteessa ja ulkopuolisia sijoittajia/rahoittajia.

3. TYÖLLISTÄMINEN JA SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY

Suomen hallitusohjelman mukaan työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma tukee hallituksen tavoitteita talouskasvun, työllisyyden ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan turvaamiseksi.

Ensi vuosikymmenen alusta lähtien työelämästä poistuvien määrän arvioidaan olevan vuosittain 11 000–12 000 henkeä suurempi kuin työkään tulevien nuorisoikäluokkien koko. Ohjelman päätavoitteina on huolehtia kansalaisten työpanoksen saamisesta mahdollisimman täysimääräisesti käyttöön, työn tuottavuuden ja työelämän laadun oleellisesta parantumisesta suomalaisilla työpaikoilla seuraavien vuosikymmenten aikana sekä yrittäjyys- ja yritysten kasvuhaluuden kohenemisestä.

Edelleen tavoitteena on, että työvoiman tarjonta lisääntyy ja että työvoimavarat saadaan nopeasti käyttöön avoimiin työpaikkoihin. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää pienentyvien ikäluokkien korkeaa osaamistasoa ja aikuisväestön osaamisen jatkuvaa ylläpitämistä ja kehittämistä. Tavoitteena on nopeuttaa koulutuksesta valmistumista ja vähentää ilman ammatillista koulutusta jäävien osuutta.

Tavoitteena on myös vähentää työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työvoimapolitiikan keinoilla puututaan mahdollisimman varhain työttömyyteen ja estetään syrjäytymistä, ja työvoimapolitiikan

vaikuttavuutta parannetaan. Elinikäistä oppimista ja osaamisen kehittämistä kaikissa työelämän vaiheissa tuetaan. Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä edistetään. Tavoitteena ovat myös työolosuhteiden, työssä jaksamisen ja työviihtyvyyden parantaminen sekä työn ja perhe-elämän entistä parempi yhteensovitus.

Korkeaa työllisyyttä ja tuottavuuden kasvua tavoitellaan Suomessa yhdistämällä joustavuus ja turvallisuus työmarkkinoilla ja työelämässä tasapainoisella tavalla. Näiden tavoitteiden samanaikainen ja tasapainoinen lisääminen tukee sekä työnantajan että työntekijän tarpeita.

Hallitusohjelman mukaan valtion työvoimapolitiikan tavoitteena on parantaa työnhakijain ja työpaikkojen kohtaantoa, edistää uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä vähentää työttömyyttä ja osaltaan estää syrjäytymistä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi työllisyysmäärärahat suunnataan uudelleen siten, että niillä nykyistä paremmin tuetaan työttömän henkilön työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tämä merkitsee kotitalousvähennyksen parantamista, matalapalkkatukikokeilun laajentamista nuorille sekä oppisopimuskoulutuksen ja nuorten työpajatoiminnan lisäämistä.

Vaikemimmin työllistyvien palvelut ja resurssit on keskitetty Meri-Lapin työvoiman palvelukeskukseen. Palvelukeskuksessa toimivat yhteistyössä työvoimatoimisto, sosiaalitoimi, terveystoimi, Kela ja työhönvalmennussäätiö. Myös Tornion kaupunki sekä Keminmaan ja Simon kunnat ovat mukana toiminnassa. Palvelukeskus tukee rakennetyöttömyyden vähenemistä ja tarjoaa mahdollisuudet sen laajamittaiseen ennaltaehkäisyyn.

Työvoimapolitiittisia tavoitteita toteutetaan Kemissä jatkamalla kuntouttavaa työtoimintaa aktivointisuunnitelmilla. Tarkoituksena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja työllisyysmahdollisuuksien parantaminen. Lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta on tulossa muutos 1.1.2010 alkaen siten, että lain mukaisen aktivointisuunnitelman laadintaan ja työtoimintaan osallistuvien velvoittavuuden ikäraja (nyk. alle 25 v.) poistetaan. Tämä merkitsee kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien määrän lisääntymistä.

Erytistyöllistäminen hoidetaan ostamalla palvelut Meri-Lapin työhönvalmennussäätiöltä. Lisäksi käytössä on kuntalisä, jolla helpotetaan yhteisöjen mahdollisuutta työllistää.

Taulukko 1. Työllistäminen vuonna 2010

	Menot	Henkilötyöpäiviä
Rakennetyöttömyys/vaikeimmin työllist.	1,3 milj.€	Palkkatuettu työ: 12 900 henk.työp.v. Työelämän valmennus: 30 960 pv Kuntoutus: 3870 päivää Työkokeilu ja -harjoittelu :2580 päivää
Kuntalisä	50 000 €	22 kpl / 170 € /kk tai 240 €/kk
Koululaiset , opiskelijat,opintosetelit	90 000 €	Kaikki peruskoulun päättävät
Yhteensä	1,5 milj.€	

Palvelualueet hoitavat ta-määrärahojensa puitteissa ydintehtäviensä kannalta tarkoituksenmukaisen työllistämisen. Tällöin työllistetään ammattitaitoista työvoimaa sijaisuuksissa ja muissa korkeaa osaamista vaativissa työtehtävissä. Kaikilla peruskoulun päättäneillä sekä lukioissa tai ammattioppilaitoksissa opiskelevilla kemiläisillä opiskelijoilla on mahdollisuus kahden viikon kesätyöhön.

4. HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Henkilöstöpolitiikan suuntaviivat ja määrälliset tavoitteet asetetaan henkilöstöstrategiassa ja henkilöstöstrategian toimintaohjelmassa. Henkilöstöstrategia päivitetään tilaaja-tuottajamallin mukaisesti.

Väestön ikääntyminen lisää kuntapalvelujen tarvetta ja samaan aikaan suuri osa kunta-alan henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle. Kunta-alan tulee vastata uhkaavaan työvoimapulaan luomalla kunnista entistä houkuttelevampia ja kilpailukykyisempiä työnantajia. Hyvät henkilöstöjohtamisen käytännöt, työhyvinvoinnin vahvistaminen ja vakaa työnantajapolitiikka ovat välineitä työnantajamaineen kehittämiseksi. Työelämän laatua tulee parantaa ja huolehtia siitä, että henkilöstön kehittämistoimet ovat yhteensopivia muun kehittämistoiminnan kanssa. Osaamista tulee tukea suunnitelmallisella henkilöstökoulutuksella ja ammatillisella täydennys-, jatko- ja uudelleenkoulutuksella. Työntekijöiden hyvinvointiin, työn sisältöjen ja johtamisen kehittämiseen panostetaan.

4.1. Vetovoimainen työnantajaimago

Kemi-Tornio alueen vetovoimaisuutta lisätään seudullisilla työnantajakuvan kehittämistoimilla. Pyritään palvelujen järjestämisessä tunnetuksi ja arvostetuksi toimijaksi.

4.2. Osaava johtaminen

Johtamiskulttuuria kehitetään edelleen ja panostetaan kannustavaan ja osallistavaan sekä kehitysmuotoiseen johtamiseen. Tuetaan henkilökohtaista kehittymistä ja ammatillista osaamista. Toteutetaan johtamisen erikoisammattitutkintokoulutuksen (JET) vaikuttavuuden arviointi. Esimiehille järjestetään kehityskeskusteluvalmennusta.

Johto ja esimiehet koulutetaan henkilöstölähtöiseen tuottavuuden kehittämiseen, jossa hyödynnetään hiljaista tietoa. Koulutuksen avulla varmistetaan kehittämisen kytkeä strategiaan sekä avainhenkilöiden tarvittava osaaminen.

4.3. Osaamisen varmistaminen

Henkilöstön kehittämisen lähtökohtana on osaamisen ja työtehtävien yhteensopivuus ja

tavoitteena hyvä työsuoritus. Oppimista voidaan edistää työssä oppimisella ja hiljaisen tiedon siirrolla sekä osaamista kehittämällä ja jakamalla työyhteisössä. Henkilöstön kehittämisessä tulee käyttää kaikkia mahdollisia tapoja: perehdyttäminen, ammatillinen henkilöstökoulutus, mentorointi, tehtäväkierto, erilaiset työpaikalla oppimista tukevat menettelytavat, osallistumismahdollisuudet, tiimityö jne. Oppisopimuskoulutusta tuetaan. Osaamistarpeita tulee kartoittaa ja päivittää sekä laatia palvelualuekohtaiset koulutussuunnitelmat.

Merkittävin oppimisen muoto on työssä oppiminen. Työnkuvien ja tehtävien tulee muuttua iän ja kokemuksen myötä.

4.4. Prosessit ja rakenteet

Maisema- mallin yksi kulmakivi on prosessien virtaviivaistaminen. Työn lähtökohtana on oman tuotannon tehokkuus. Yhteistoiminnassa noudatetaan Yt- lakia ja kaupungin yhteistoiminnan menettelytapaohjeistusta.

4.5. Henkilöstöresurssit

Henkilöstön rakenne ja määrä mitoitetaan vastaamaan kaupungin strategisia tavoitteita. Palvelukeskusten on sovittava henkilöstömäärä palvelujen ja taloudellisten resurssien puitteisiin ja tehtävä toimialoittainen ajallinen ja määrällinen rekrytointisuunnitelma. Rekrytoinnissa noudatetaan v. 2009 annettuja ohjeita.

Täyttölupamenettely ja rekrytointikielto ovat edelleen voimassa. Sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden käyttö on minimoitava. Jokaisessa rekrytointitapahtumassa on aina ensin selvitettävä vakanssin lakkauttamismahdollisuus tai tehtävien uudelleen järjestely ja sen jälkeen käytettävä ensisijaisesti sisäisiä henkilöstösiirtoja. Sijaisuuksissa on aina selvitettävä tehtäväjärjestelyt ja sisäiset siirrot ulkopuolisen työvoiman palkkaamisen välttämiseksi ja yhdessä tai useammassa jaksossa yli 6 kk kestävässä tehtävän edellyttämissä sijaisuuksissa on noudatettava täyttölupamenettelyä. Alle kuukauden mittaiset sijaisuudet tulee hoitaa sisäisin tehtävä- ja työvuorojärjestelyin. Opettajien ja henkilökohtaisten koulunkäyntiavustajien osalta kolme (3) ensimmäistä poissaolopäivää tulee pääsääntöisesti hoitaa ilman sijaista. Täyttölupamenettelyä tulee noudattaa myös projektityöntekijöiden ja osa-aikaisten palkkaamisessa. Sijaisuuksia lukuun ottamatta muuta määräaikaista henkilöstöä ei saa palkata ilman lupamenettelyä. Täyttölupamenettely koskee myös tuntiopettajia.

Sisäisen työvoimapankin toimintaperiaatteet uudistetaan ja toiminta organisoidaan uudelleen vuoden 2010 aikana tehostamalla mm. yhteistyötä työterveyshuollon ja työsuojelun kanssa sekä selvittämällä rahoitusmahdollisuudet toiminnan hoitamiseksi.

Osa-aikaeläkettä suositellaan käytettäväksi ikääntyvien työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseen ja työssä jaksamiseen. Osa-aikaeläkkeelle jäävän työntekijän lomaoikeus ei heti puolitu, vaan hän saa osa-aikaeläkkeelle jääntivuonna vuosiloman ja lomarahansa siihen asti kokoaikatyössä ansaitsemansa loman mukaan. Osa-aikaeläke harkitaan aina tapauskohtaisesti työnantajan kanssa. Osa-aikaeläkkeelle siirto on tarkoitettu pysyväksi ratkaisuksi ja työaikajärjestelyjen muuttaminen on mahdollista vain, mikäli se on tehtävän suorittamisen kannalta välttämätöntä. Osa-aika- ja vanhuuseläkkeelle jäävien tilalle ei pääsääntöisesti palkata uusia työntekijöitä.

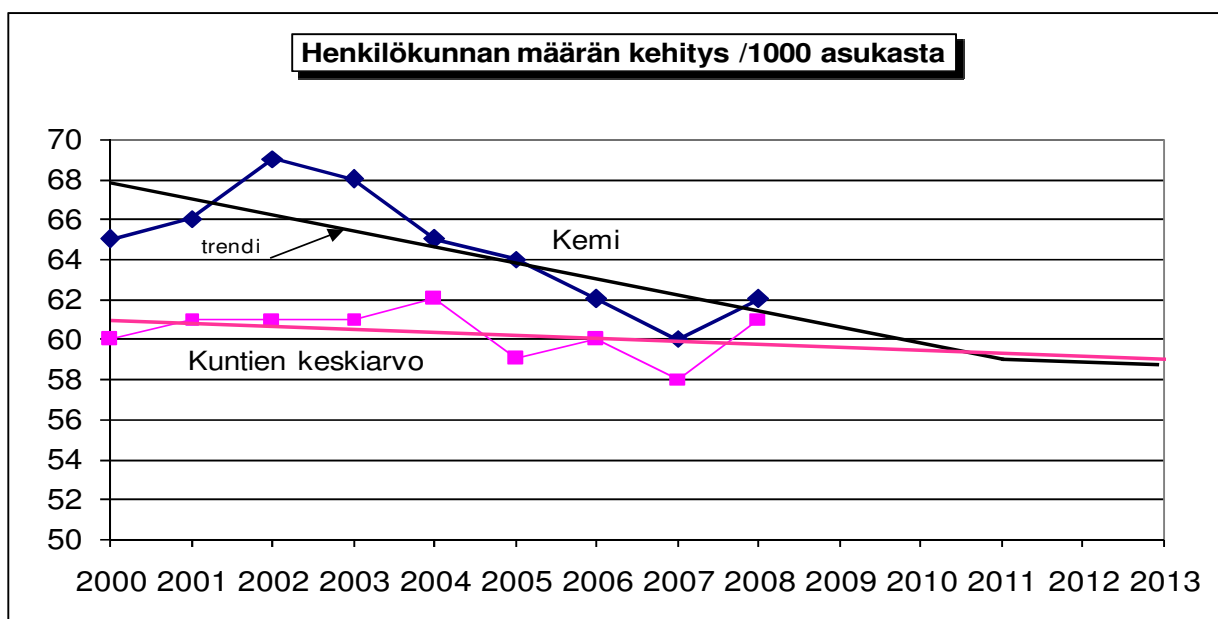
Tuotannollisten ja taloudellisten syiden takia työttömyyseläkkeelle irtisanottujen kustannukset kohdistetaan ao. palvelualueelle. Tilalle ei palkata uusia työntekijöitä.

Eläkepoistumaa hyödynnetään niin, että henkilöstömäärän nettopoistumassa tavoitteena on kuntien keskiarvo, mikä tarkoittaa 18 henkilöä v. 2010 ja v. 2011 ja 3,4 henkilöä v. 2012 ja v. 2013. Lisäksi sijaisten käyttöä on vähennettävä 50 % ja muun määräaikaisen henkilöstön käyttöä 30 %. Henkilöstön väheneminen on kyettävä hyödyntämään palvelutuotantoa tehostamalla sekä tehtäviä ja henkilöstörakennetta kehittämällä.

Taulukko 2. Poistuma

	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Vanhuuseläkkeelle	30	25	31	39	44	169
Yksilöllinen varhaiseläke	1	1	1	-	-	3
Työkyvyttömyyseläke	11	10	10	10	10	51
Osa-aikaeläke	8/4	8/4	6/3	4/2	4/2	30/15
Osatyökyvyttömyyseläke	10/5	12/6	12/6	12/6	12/6	58/29
Muut	12	12	10	10	10	54
Yhteensä	72/63	68/58	70/62	75/67	74/66	365/321

Kuva 6. Henkilökunnan määrän kehitys 2000-2008 ja arvio vuoteen 2013

4.6. Työhyvinvointia ylläpitävä toiminta (TYHY)

Terveysten edistäminen, pitkäaikaisterveyden lisääminen ja aikainen puuttuminen ovat tehokkuutta ja tuloksellisuutta parantavia tekijöitä. Aikainen puuttuminen sairauspoissaoloihin ja muihin työkyvyn ongelmiin tulee olla osa palvelualueiden johtamisjärjestelmää. Varhainen tuki työkyvyn heikentyessä on osa kaupungin henkilöstöstrategian toimintasuunnitelmaa ja malli otetaan käyttöön koko organisaatiossa v. 2010. Vuonna 2010 sairauspoissaolojen pitää vähentyä ja tavoitteena on, että suunnittelukaudella sairauspoissaolot vähenevät 30 %. Tavoitteena vuoden 2010 aikana on pienentää sairauspoissaoloista johtuvia henkilöstökuluja 750 000 eurolla. Työhyvinvointiin ja sairauspoissaolojen vähentämiseen panostetaan tehostamalla työterveyshuollon ennaltaehkäisevää toimintaa sekä erillisellä työhyvinvointihankkeella. Terveystedistämistyöryhmä laatii terveystuellastrategian.

5. STRATEGIATYÖ

Kaupunkistrategian tavoitteet ohjaavat palvelu- ja tulosalueiden sekä tulosyksiköiden vuositason suunnittelua ja resurssien suuntaamista. Kaupunkistrategian päämäärien ja tavoitteiden jalkauttaminen tulosyksiköihin on aloitettu vuonna 2006. Pilottina on toiminut liikunta- ja nuorisotoimi. Vuoden 2007 aikana toiminta on laajentunut muille palvelualueille. Tarkoituksena on edetä henkilökohtaisiin tulokortteihin asti.

Vuonna 2009 on tehty uusi kaupunkistrategia. Vuonna 2009 on uudistettu maankäyttöstrategia. Vuonna 2010 päivitetään palvelustrategia.

6. PALVELUT

Kaupunginvaltuuston hyväksymän toiminta-ajatuksen ja vision mukaan kaupunki on tehokas palvelujen järjestäjä. Kaupungin tuottamia peruspalveluja ovat: tärkeimmät sosiaali- ja terveyspalvelut, peruskoulu, lukio, päivähoido, kirjasto sekä yleinen vastuu teknisen perusrakenteen toimivuudesta. Peruspalvelut tuotetaan pääosin omana toimintana ja ne myös rahoitetaan pääosin verovaroin. Kaupunki turvaa myös tulevaisuudessa asukkailleen hyvät ja laadukkaat palvelut. Sosiaali- ja terveyspalveluiden menot ovat terveydenhuoltopainotteiset ja terveydenhuollon menot erikoishoitopainotteiset. Erikoishoidon menoja pienennetään perusterveydenhuollon ja vanhuspalveluiden palvelurakennetta kehittämällä. Eryyisenä painopistealueena tulee olemaan vastaanottopalveluiden ja päivystystoiminnan kehittäminen ja tehostaminen ja palveluiden saatavuuden parantaminen. Vastaanottoiminnassa kehitetään hoitaja-lääkärityöparimallia sekä hoidon tarpeen arviointia. Tämä merkitsee sairaanhoitopalvelujen henkilöstörakenteen muuttamista vastaamaan toiminnan muutosta. Vastaanottoimintaa tehostamalla vaikutetaan myös yhteispäivystyksen käyttöön. Vastaanottopalveluiden kehittäminen on tavoitteena 1.12.2009 käynnistyvässä KASTE-hankkeessa.

Palvelut voidaan turvata tehostamalla omaa työtä ja sen tuottavuutta, lisäämällä yhteistyötä, ottamalla käyttöön vaihtoehtoisia tuotantotapoja ja hyödyntämällä markkinoita.

Asiakkaiden palvelutarpeet muuttuvat mm. ikärakenteen vuoksi. Palvelutuotannon on muututtava yhä joustavammaksi ja asiakasnäkökulma tulee entistä enemmän esille palvelujen kehittämisessä. Pohjoisen kaupungin ongelma on se, että kovinkaan monissa palveluissa ei ole vaihtoehtoisia tuottajia.

Vuonna 2009 otettiin käyttöön Maisema-malli, joka on Raision kaupungin kehittänyt pienemmälle kunnalle sopiva tilaaja-tuottaja-malli. Mallin avulla ohjataan, hallitaan ja seurataan kunnan taloutta ja toimintaa entistä tehokkaammin ja tuloksekkaammin.

Maisema mallin kulmakivet ovat:

- toiminnan läpinäkyvyys ja jatkuva reagointi kysyntään.
- tilaajan ja tuottajan roolien erottaminen.
- laadun ja kustannusten yhteys.
- prosessien virtaviivaistaminen.

Maisema -mallissa tilaaja on kaupunginvaltuusto. Tilauksen valmistelee kaupunginhallitus, jolla on apunaan viranhaltijoiden muodostama tilaajatiimi. Tilaajan tärkein työkalu on tuoteryhmäkohtainen tilaustaulukko.

Tuottajat ovat omia, yksityisiä, kuntayhtymiä tai kolmannen sektorin toimijoita. Tuottajan työkalu on resurssitaulukko. Resurssitaulukoissa kaikki toimijat asetetaan samalle viivalle ja vertailulle avoimiksi, jolloin saadaan aikaan kilpailuasetelma. Taulukossa on kaikki ko. palveluun liittyvät kustannustiedot sekä tarvittavat toimintatiedot.

Tilaustaulukko laaditaan resurssitaulukon pohjalta ja se on tilaajan (valtuusto ja hallitus) ja tuottajan (lautakunta) välinen sopimus siitä mitä tilataan, kuinka paljon ja mihin hintaan. Taulukossa strategiset tavoitteet on kohdennettu. Tilaustaulukoista muodostuu valtuuston tilaus eli talousarvio. Tilauksessa jokainen euro on kiinnitetty johonkin tuotteeseen.

Talousarvion määrärahat ja toimintatiedot esitetään tuoteryhmittäin. Samaa tuoteryhmittäistä rakennetta käytetään talousseurannassa, tilinpäätöksessä ja taloussuunnitelmassa.

Tilauksessa on otettava huomioon kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteuttaminen. Tilaaja on vastuussa talouden kokonaishallinnasta ja keskittyy linjaamaan toimintaa. Tilaajan näkökulma palveluihin on niiden lopputuloksessa eli tilaajan on tiedettävä mitä asiakas saa. Tilaaja pitää huolta tasapuolisesti kaikkien kuntalaisten palveluista. Tilaaja seuraa kysynnän kehitystä ja vaatii tuottajaa reagoimaan siihen. Tilaajalla on järjestämisvastuu.

Tilaaaja määrittelee:

- palvelutarpeen ja arvioi sen kehityksen
- palveluvalikon / palvelurakenteen, ja siihen tehtävät muutokset,
- uudet tuotteet,
- tilausmäärät,
- palvelutason,
- laatutason
- palvelujen rahoituksen
- palveluverkon
- investoinnit
- toimitilat
- seurannan, laadunvalvonnan, raportoinnin
- vaikuttavuuden arvioinnin.

Palvelun hinta neuvotellaan yhdessä tuottajan kanssa.

Tilaaajalle eivät kuulu toiminnan yksityiskohdat eikä se prosessi, jolla palvelut tuotetaan.

Tilaaajan muuttaessa tilausta lähdetään liikkeelle tilaaajan ja tuottajan välisillä neuvotteluilla. Tilaaaja ottaa kantaa siihen miten tilauksen muutos rahoitetaan, jos tilausta muutetaan kesken talousarviovuoden. Tällöin tarkistetaan myös tuottajan muiden tuoteperheiden tilausten toteutumatilanne ja mahdollisuus rahoittaa lisääntynyt kysyntä toisaalla alentuneen kysynnän vapauttamilla resursseilla. Tilaukset tarkistetaan talousraportoinnin yhteydessä neljännesvuosittain.

Toiminta linjataan strategialla, palvelukohtaisella pitkän tähtäimen ohjelmilla ja tilaustaulukoilla. Laadittavat pitkän tähtäimen palvelukohtaiset ohjelmat ovat tilaaajan välineitä palvelukohtaisten toimintalinjojen suunnitteluun. Palvelukuvaukset ja laatu- /palvelutason määrytykset on tehty vuonna 2009 ja ne otetaan käyttöön vuonna 2010. Talousarvio perustuu Kemi-strategiaan ja em. ohjelmiin.

Talousarvion lautakunta-kohtaiset strategiset tavoitteet kuvaavat kunkin lautakunnan kehittämistavoitteita.

Tilaaajan kannanotto tarvitaan:

- muutos tarvitsee rahaa tai muutoksessa säästyy rahaa,
- palveluverkon muutos,
- asiakasmaksumuutokset,
- rakenteelliset muutokset (ulkoistaminen, uudet sisäiset rakenteet),
- oman toiminnan kilpailutus,

- toimitilojen muutokset (jos jää tyhjilleen tai tarvitaan lisää),
- palvelutason heikennykset tai parannukset,
- yli 30 000 euron määrärahan siirto tuoteryhmätasolla.

Tuottajat ovat oman alansa asiantuntijoita, jotka keskittyvät järjestämään oman alansa palvelut tilauksen asettamissa rajoissa mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Tuottajalla on tuottamisvastuu. Tuottaja kehittää palvelutuotantoaan jatkuvasti mm. prosessien parantamisen avulla.

Tuottajan tulee pysyä tilaajan antamassa taloudellisessa kehyksessä ja tuottaa palvelut, joista talousarvion tilauksella on sovittu. Jos tuotantomäärä ei kysynnän tms. seikan vuoksi täyty, saa tuotantoon varattua määrärahaa käyttää vain toteutuneen tilauksen suhteessa.

Kaupunginvaltuuston tulee saada tarvittavat tiedot päätöksentekoaan varten, ja asettaakseen lautakunnille toiminnan rajat. Rajojen sisällä lautakunnat tuottavat palveluja kuntalaisille mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Tuottajat seuraavat tilausten toteutumista ja toiminnan kehittymistä kuukausittain. Tilaajalle eli kaupunginhallitukselle ja valtuustolle raportoidaan neljännesvuosittain tilausten toteutumisesta. Mikäli tilaukseen tarvitaan kysynnän muutoksen vuoksi muutos, esitetään se talousraportin yhteydessä perusteluineen. Uuteen palvelutoimintaan tarvitaan tilaajan lupaa.

Neljännesvuosiseurantaan liittyy myös tuottajan tuotetasoinen ennuste koko vuoden toteutumasta heti ensimmäisestä neljänneksestä lähtien. Puolivuotisraportoinnissa kerrotaan myös lautakuntien strategisten tavoitteiden toteutuminen.

Tuottajalautakunnan rooli "tuotantolaitoksen" johtokuntana korostuu. Tuottajaorganisaation tuotantojohtamista tulee kehittää erityisesti esimiestasolla. Tuottaja ohjaa omaa toimintaansa resurssitaulukoilla, prosessien parantamisella sekä sovittujen pelisääntöjen mukaisella kilpailutuksella.

Resurssitaulukoissa on kaikki ko. palveluun liittyvät kustannustiedot sekä tarvittavat toimintatiedot. Taulukoiden avaaminen ja analysointi on viranhaltijoiden tehtävä. Lautakunnan tulee seurata ja olla selvillä työkalujen osoittamista tuloksista.

Lautakunnat ovat vastuussa tuottavuuden parantumisesta; niiden vastuulla on resurssien optimaalinen käyttö palvelujen tuottamiseksi kuntalaisille. Tuotanto ja etenkin siihen liittyvät resurssit ovat näin vahvemmin lautakunnan omassa ohjauksessa kuin nyt. Tuottajan on oltava koko ajan tietoinen ko. alan palvelujen kysynnästä ja tilausten toteutumisesta.

Tuottajan toiminnan joustovara ja ns. liikkuvat osat on oltava tuottajan tiedossa koko ajan. Tuottajat seuraavat tilausten toteutumista. Tuottajan tehtävänä on myös jatkuvasti kehittää toimintaa ja työkaluina tässä ovat mm. prosessien parantamisen työvälineet. Tuottajan tulee kertoa tilaajalle prosessityön tuloksista.

Lautakunnat huolehtiva siitä, että prosessit ovat kunnossa. Kunakin vuonna uusittavat / selvitettävät prosessit vahvistaa karkealla tasolla lautakunta. Käytännön toteutus on viranhaltijoiden asia.

Palvelukuvaukset ovat mm. tilausten laatumääreiden/palvelutasojen pohja. Palvelukuvaukset ovat lautakuntien työvälineitä kuten resurssitaulukotkin. Kaikki laatutason nostoon perustuvat lisävaatimukset tulee perustua etukäteen määriteltyihin palvelutasoihin ja niiden tasovaihteluihin.

Maisema-mallissa tilaajaresurssointi pidetään pienenä. Tämän vuoksi alihankinta on annettu kunnalliselle tuottajalle.

Mallissa tuottaja optimoi:

- Alihankinnan siten, että resurssitaulukoissa oma tuotanto ja ostettu tuotanto on läpinäkyvä. Alihankintaa ja sen onnistumista voidaan seurata ja oma toiminta on alihankinnan kanssa vertailtavissa.
- Palvelurakenteen siten, että tilauksessa kunnallinen tuottaja on tuoteryhmittäin sitoutettu myös kokonaiskustannuksiin. Tämä tarkoittaa että tuottajan tulee optimoida palvelurakennetta sovitun tilauksen mukaan. Osaoptimointi ei ole mahdollista. Myös tuottajan etu on, että palvelutarpeen arvio on kunnossa.

Tilat ovat tilaajan omistuksessa, mutta tuottajien käytössä. Toimitiloihin liittyvä omistajapolitiikka on konsernijaoston ohjauksessa. Tilojen ylläpitopalvelut (kiinteistönhoito, siivous, kunnossapito) ovat teknisen lautakunnan alaista toimintaa.

Tuottajat käyttävät sisäisiä palveluja (mm. kirjanpito, palkanlaskenta, tietohallinto, tilapalvelu) kuten ennen tilaaja-tuottaja –mallin käyttöönottoa. Muutoksista sisäisissä palveluissa päättää tilaaja eli kaupunginhallitus /-valtuusto.

7. TALOUS

7.1. Yleistä

Vuoden 2008 tilinpäätöksessä on kumulatiivista alijäämää 12,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 alijäämää kertyy 500 000 euroa. Velkaa oli vuonna 2008 noin 87 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 velkaa on 87 miljoonaa euroa.

Vuonna 2009 toimintamenot kasvavat noin 3,2 miljoonaa euroa, verotulot eivät kasva ja valtionosuudet noin 3,6 miljoonaa euroa. Vuosikate on noin neljä miljoonaa euroa ja tilikauden tulos -300 000 euroa.

Taloustilanne on heikentynyt voimakkaasti syksystä 2008 lähtien. Vuonna 2009 talouskasvu on - 7,2 % (bkt, Suomen Pankki 29.9.2009) ja työttömyysaste 8,6 %. Taloudellisesti vaikein vuosi on ennusteiden mukaan vuosi 2010. Bkt:n kasvu on nolla ja työttömyys lisääntyy 10,5 %:in. Kemissä kaltaiselle vientiteollisuuspäiväkunnalle viennin -26,6 % romahdus tänä vuonna ja ensi vuoden noin 1 %:n kasvu ovat hyvin hankalia. Työttömyys on noussut lähes 16 %:in. Sataman vientiliikenne on supistunut neljänneksen. Vuonna 2010 työttömyyden ennustetaan kasvavan noin 17 %:in. Vientiliikenteen pohja on ilmeisesti saavutettu, mutta kasvua jouduttaneen odottelemaan vuoden 2010 toiselle neljännekselle.

Kaupungin suuren velkataakan vuoksi erityisesti korkojen ja inflaation tasolla on hyvin merkittävät vaikutukset rahoitusmenoihin. Inflaation ja korkotason odotetaan lähtevän lievään nousuun vuonna 2010. Nousun ennustetaan olevan maltillista vielä vuonna 2011.

7.2. Suunnitelmavuodet 2010 – 2013

Tervehdyttämisohjelman mukaan toimintakate voi kasvaa korkeintaan 1,3 % vuosittain vuoteen 2011 asti. Taseen alijäämä pitää poistaa vuonna 2011 ja velkaa saisi olla alle 3300 euroa/asukas vuoden 2011 lopussa.

Verotulot

Kuntien verotulojen kasvun arvioidaan laskevan 0,9 % vuonna 2009 johtuen yhteisöverotulojen noin 21 %:n pienentymisestä. Vuonna 2010 kuntien verotulot kasvavat 2,7 %, mutta kunnallisverotulo pienenee runsaat 4 % johtuen ansiotulojen vähentymisestä ja veronkevennyksistä. Vuonna 2011 verotulojen ennakoitaan kasvavan 3,8 %, mutta v 2012 vain runsaat 2 %. Tämä johtuu siitä, että yhteisöveron kuntien jako-osuus pienenee ja yhteisöverotulot vähenevät 21 %.

Vuosina 2009-2013 Kemissä verotulojen keskimääräinen kasvu on noin 1 % /vuosi eli vain noin 0,98 milj.€ vuodessa. Vuosina 2009 – 2010 ja 2012 verotulot eivät kasva. Kemissä verotuloista noin 86 % on kunnallisverotuloa. Vuonna 2010 kunnallisverotulon arvioidaan pienenevän 2,3 prosenttia. Kasvun pysähtyminen johtuu kunnallisveron vähennysten kasvusta ja ennustetusta työttömyyden lisääntymisestä. Vuonna 2011 kunnallisverotulojen määrä kasvaa 2,6 % . Vuonna 2010 kunnallisveroa kertynee Kemissä noin 65,4 miljoonaa euroa. Vuosina 2012 - 2013 kasvu on keskimäärin 1,7 % vuodessa.

Yhteisöveron kuntakohtainen kehitys vuonna 2010 voi vaihdella huomattavasti johtuen vuoden 2008 verotuksen vaikutuksesta kuntakohtaiseen jako-osuuteen. Tulokehitys on ollut erityisen heikkoa vientiyrityksissä. Tämä johtaa siihen, että Kemin jako-osuus pienenee vuonna 2010 noin 25 %. Yhteisöveroja arvioidaan kertyvän ensi vuonna koko maassa noin 4,3 miljardia euroa, joista kunnat saavat noin 32 % eli 1,37 miljardia euroa. Sen jälkeen yhteisöveron määrän ennustetaan kasvavan niin, että vuonna 2011 niitä kertyy 4,7 miljardia euroa ja kuntien osuus yhteisöverosta on noin 1,5 miljardia euroa. Vuonna 2012 kuntien osuus yhteisöverosta pienenee 10 % -yksikköä ja kuntien osuus on enää 1,1 milj. €. Kemille yhteisöveroa kertyy vuonna 2010 noin 3,8 milj.euroa. Määrä pysynee lähes ennallaan vuoteen 2012, jolloin määrä putoaa 3 miljoonaan euroon.

Kiinteistöveroja kertyy v. 2009 Kemissä noin 5,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 vakituisen asunnon kiinteistöveroprosentti on 0,50 % (vaihteluväli 0,32-0,75). Yleisen kiinteistöveron vaihteluväli on 0.6 –1.35. Kemissä vero on 1,13 %. Voimalaitosvero on 2,85 %. Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero on 3 %. Vuonna 2010 kiinteistöveroa arvioidaan kertyvän 6,4 miljoonaa euroa.

Valtionosuudet

Kemissä valtionosuuden lopulliseen määrään vaikuttaa verotulojen tasaus. Tasaus on aiempina vuosina vähentänyt Kemin saamia valtionosuuksia useilla miljoonilla euroilla vuosittain. Vuonna 2009 tasaus oli positiivinen 472 136 euroa ja vuonna 2010 tasaus on +235 235 euroa. Tasaus perustuu vuoden 2008 verotukseen. Ensi vuoden valtionosuuksiin on tehty 2,4 %:n indeksitarkastus ja kunnallisveron vähennykset on kompensoitu.

Vuonna 2010 valtionosuutta saadaan noin 35,7 miljoonaa euroa. Vuosille 2011 – 2013 on laskettu 3 %:n vuosittainen kasvu. Valtionosuudet ovat pääosin laskennallisia ja yleiskatteisia.

7.3. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma osoittaa vuotuisen tilikauden tuloksen ja sen kuinka talousarvio vaikuttaa kunnan oman pääoman kokonaismäärään taseessa. Siinä asetetaan samalla tuloksen käsittelyä koskevat tavoitteet, joilla oman pääoman rakennetta muutettaisiin.

Toimintatulot ja -menot saadaan suoraan palvelualueiden käyttötaloudesta. Näin saatuun **toimintakatteeseen** lisätään verotulot ja lisätään rahoitustulot ja -menot, jolloin saadaan **vuosikate**. Vuosikate siirretään rahoituslaskelmaan, jossa se on tulorahoituksen tärkein ja tervein osa. Vuosikatteen tulisi kattaa vähintään poistot. Kun vuosikatteesta vähennetään käyttöomaisuuden poistot ja satunnaiset erät saadaan **tilikauden tulos**. Tuloksen käsittelyssä on

huomioitava, että ylijäämä vahvistaa taseen omaa pääomaa tai siitä voidaan tehdä varaus. Alijäämä vähentää varauksia, rahastoja tai muuta vapaata omaa pääomaa.

Vuonna 2010 vuosikatetta kertyy noin 5,6 miljoonaa euroa. Tämä saavutetaan, jos toimintakate on 105,6 miljoonaa euroa ja verotulot eivät pienene.

Taseeseen kertynyt alijäämä saadaan katettua vuoden 2012 loppuun mennessä.

TULOSLASKELMA

17.12.2009

	TP 2008	TA 2009	TPA 2009	Kh:n esitys TA 2010	TS 2011	TS 2012	TS 2013
<i>Luvut 1000 eurona</i>							
Toimintatulot	29115+3900	29213	30275	29474	29857	30245	30638
Toimintamenot	133572	134576	136744	135100	136856	138635	140437
TOIMINTAKATE	-104457/-99720	-105364	-106469	-105626	-106999	-108390	-109799
<i>Menojen kasvu-%</i>			<i>2,37</i>	<i>-1,20</i>	<i>1,30</i>	<i>1,30</i>	<i>1,30</i>
Verotulot	76317	76981	76210	75580	77805	77785	79578
Valtionosuudet	32357	34697	34989	35650	36720	37821	38956
Korkotulot	908	932	497	497	862	842	822
Muut rahoitustulot	2540	2970	2220	2820	3286	3250	3223
Korkomenot	4209	3682	3182	3203	3140	3067	3065
Muut rahoitusmenot	106	100	100	100	100	100	100
VUOSIKATE	8087	6434	4165	5617	8434	8141	9614
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista	4462	4300	4500	4500	4600	4700	4800
Satunnaiset tulot		0	0	0	0	0	0
Satunnaiset menot		0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	3625	2134	-335	1117	3834	3441	4814
Poistoeron lisäys tai vähennys Varausten lisäys tai vähennys Rahastojen lisäys tai vähennys	46						
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (alijäämä)	3671	2134	-335	1117	3834	3441	4814
MUKANA SIS.ERÄT							
Taseen yli-/alijäämä	-12717		-13052	-11935	-8101	-4660	154

Korkotuloihin vuodelle 2010 sisältyy sataman, vesilaitoksen ja energialaitoksen korkoja yhteensä n. 347 000 euroa ja muita korkotuloja 150 000 euroa. Muissa rahoitustuloissa on sataman peruspääoman korko (1,3 milj. euroa) ja kuntayhtymien pääoman korkoja 180 000 euroa. Lisäksi rahoitustuloihin sisältyy energialaitoksen osinkoa 850 000 euroa ja takausprovisio energialaitokselta 299 000 euroa sekä lisätuloutus 200 000 euroa.

7.4. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinainen toiminta ja sen investoinnit ovat ylijäämäisiä tai alijäämäisiä (talouden tasapaino). Rahoitustoiminnalla osoitetaan miten alijäämä on katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

RAHOITUSOSA

Luvut 1000 €:na	TP 2007	TP 2008	TPE 2009	TA 2010	TS 2011	TS 2012	TS 2013
Varsinainen toiminta ja investoinnit							
Tulorahoitus							
Vuosikate	-419	8087	4165	5617	8434	8141	9614
Satunnaiset erät*	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	55	-4689	-500	-500	-500	-500	-500
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	6089	5182	7267	10606	4840	5915	9900
Rahoitusosuudet investointimenoihin	231	148	1430	3585	655	203	117
Käyttöomaisuuden myyntituotot	878	4249	1000	400	650	550	650
Varsinainen toiminta ja investoinnit, netto	-5344	2613	-1172	-1504	4399	2479	-19
Rahoitustoiminta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset							
Antolainasaamisten vähennykset	2059	767	790	790	790	790	790
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	11477	11338	9548	10070	5377	10947	10133
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	9532	-10292	9787	9356	10566	14216	10904
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1091	-4160					
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset							
Vaihto-omaisuuden muutos							
Saamisten muutos							
Korottomien velkojen muutos							
Lainakanta 31.12.	91062	87238	86999	87713	81810	78542	77770
Investointien tulorahoitus, %	22,6	171,1	71,4	80,0	201,5	142,5	98,3
Lainaa €/asukas	4017	3861	3851	3882	3593	3449	3415

Vuonna 2010 varsinaista toimintaa ja investointeja joudutaan vielä rahoittamaan velalla. Lainamäärä nousee 87,7 miljoonaan euroon eli 3882 euroa/asukas (tavoite = alle 3300 euroa/asukas). Vuonna 2011-2013 vuosikate riittää nettoinvestointien rahoittamiseen ja lainmäärän pienentämiseen. Vuosina 2011 - 2013 lainamäärää pystytään vähentämään noin 10 miljoonaa euroa ja vuoden 2013 lopussa lainaa on noin 3400 euroa asukasta kohti eli noin 77,7 miljoonaa euroa.

8. TALOUSARVIO 2010

8.1. Menot

Toimintamenot

Vuonna 2010 toimintamenot ovat 135 miljoonaa euroa.

Taulukko 3. Toimintamenot palvelualueittain (milj.€)

	TP 2008	TA 2009	TA 2010
Kaupunginhallitus	13 542 714	15 003 789	13 791 071
Koulutusltk	25 869 358	25 623 908	26 096 110
Kulttuuri ja mus.toimen ltk:t	9 070 370	8 692 147	9 082 244
Sosiaali- ja terveysltk	69 865 254	68 596 676	70 681 944
Tekinen ltk	14 866 509	15 642 616	15 448 427
Yhteenä	133 214 205	133 559 136	135 099 795

Suurin palvelualue on sosiaali- ja terveyslautakunta, jonka toimintamenot ovat 70,7 miljoonaa euroa, koulutuslautakunnan menot ovat 26,1 miljoonaa euroa. Teknisen lautakunnan menot ovat 15,4 miljoonaa euroa ja kaupunginhallituksen 13,8 miljoonaa euroa. Kulttuurin ja musiikin menot ovat noin 9 miljoonaa euroa..

Investointimenot

Vuonna 2010 investoidaan **10,6 miljoonalla eurolla**. Suurin yksittäinen kohde on Syväkankaan koulun peruskorjaus 4,6 milj.€. Yhdyskuntatekniikkaan on vuodelle 2010 noin 1,8 miljoonaa euroa ja rakennusten peruskorjaukseen 0,6 milj.€. Sataman peruspääomaa korotetaan 2,1 milj. eurolla. Osakepääoman korotuksiin on 0,3 milj.€ ja irtaimistoon 0,7 milj.€. Maan ostoon on 0,2 milj.€.

Rahoitusmenot

Rahoituslaitoksille maksetaan lainanhoitokuluja noin 12,5 miljoonaa euroa (lyhennyksiä 9,3 miljoonaa euroa ja korkoja 3,2 miljoonaa euroa).

8.2. Tulot

Toimintatulot

Toimintatuloja arvioidaan saatavan noin 29,5 miljoonaa euroa.

Taulukko 4. Toimintatulot

	TP 2008	TA 2009	TA 2010
Kaupunginhallitus	7 828 198	4 436 962	2 907 176
Koulutusltk	1 997 967	2 088 000	2 338 990
Kulttuuri ja mus.toimen ltk:t	1 716 481	1 613 540	1 564 225
Sosiaali- ja terveysltk	8 213 860	9 307 000	9 711 364
Tekinen ltk	12 546 339	12 795 211	12 951 804
Yhteenä	32 302 845	30 240 713	29 473 559

Verotulot ja valtionosuudet

Vuonna 2010 verotuloja saadaan 75,6 miljoonaa euroa ja valtionosuuksia 35,7 mil.€ eli yhteensä 111,2 miljoonaa euroa. Kasvua vuoteen 2009 ei ole. Kunnallisveroprosentti ei muutu ja on 20,75 %. Vuosina 2011-2013 verotulojen kasvu on 4,0 milj.€ eli 1,8 % vuodessa. Valtionosuusjärjestelmässä siirrytään vuonna 2010 ns. yhden putken malliin. Vuoden 2010 valtionosuus perustuu vuoden 2009 valtionosuuteen lisätynä 2,4 %:n indeksitarkistus, asukasluvun muutos, veronkevennysten kompensatio sekä verotulontasauksen muutos. Laskelmassa ei ole mukana kotikuntakorvauseriaatteesta koulutoimelle aiheutuvia tuloja tai menoja.

VUOSI 1 000 €	TP 2008	TA-arvio 2009	TA 2010	TS 2011	TS 2012	TS 2013
Kunnallisvero	66556	66903	65369	67090	67889	69403
<i>Muutos %</i>	<i>10,7</i>	<i>0,5</i>	<i>-2,3</i>	<i>2,6</i>	<i>1,2</i>	<i>2,2</i>
Yhteisövero	4574	4055	3774	4088	3073	3150
<i>Muutos %</i>	<i>4,6</i>	<i>-11,3</i>	<i>-6,9</i>	<i>8,3</i>	<i>-24,8</i>	<i>2,5</i>
Kiinteistövero	5095	5304	6437	6627	6823	7025
<i>Muutos %</i>	<i>11,1</i>	<i>4,1</i>	<i>21,4</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>
VEROTULO	76225	76262	75580	77805	77785	79578
<i>Muutos %</i>	<i>10,4</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,9</i>	<i>2,9</i>	<i>0,0</i>	<i>2,3</i>
VALTIONOSUUDET	31224	34987	35650	36720	37821	38956
- harkinn.var.valt.osuus	1133					
VALT.OSUUS YHTEENSÄ	32357	34987	35650	36720	37821	38956
<i>Muutos %</i>	<i>13,1</i>	<i>8,1</i>	<i>1,9</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>
VEROT JA VALT.OS. YHTEENSÄ	108582	111249	111230	114525	115606	118534
<i>Muutos €</i>	<i>10763</i>	<i>2667</i>	<i>-19</i>	<i>3295</i>	<i>1081</i>	<i>2928</i>
<i>Muutos %</i>	<i>11</i>	<i>2,5</i>	<i>0,0</i>	<i>3,0</i>	<i>0,9</i>	<i>2,5</i>

Kiinteistöveroprosentteja on nostettu vuodelle 2010. Yleinen kiinteistöveroprosentti nousee 0,13 %-yksikköä eli on 1,13 % kiinteistön verotusarvosta. Vakinaisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti nousee 0,1 prosenttiyksikköä eli on 0,5 % kiinteistön verotusarvosta. Voimalaitosten kiinteistöveroprosentti nousee 2,5 %:sta 2,85 prosenttiin kiinteistön verotusarvosta.

Taulukko 5. Kiinteistöveroprosentit ja arvioitu tuotto v. 2010

Kohde	%	Tuotto milj.€
Yleisen kiinteistövero-%:n alaiset rakennukset ja maa-alueet	1,13	3,57
Vakinaiset asuinrakennukset	0,50	2,16
Muut asuinrakennukset	1,00	0,03
Voimalaitokset	2,85	0,65
Rakentamaton rakennuspaikka	3,0	0,03
Yhteensä		6,44

Lainat

Kokonaislainamäärä on vuoden 2010 lopussa 87,7 miljoonaa euroa eli 3882 euroa/asukas.

8.3. Talousarvion 2010 sitovuus ja käyttösuunnitelman laatiminen

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kaupungin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sitovat toiminnalliset tavoitteet on hyväksytty palvelualueittain. Kaupunginvaltuuston hyväksymä toiminnallinen tavoite sitoo palvelu-/tulosalueita, lautakuntia ja viranhaltijoita samalla tavalla kuin määräraha.

Määräraha on kaupunginvaltuuston toimielimelle myöntämä euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen. Palvelualueiden tulee toimia kaupunginvaltuuston hyväksymien määrärahojen puitteissa.

Talousarviossa on valtuuston tekemät tilaukset tuoteryhmittäin, esimerkiksi vammaispalvelut. Tilaus jakaantuu edelleen tuotteisiin; esimerkiksi vammaispalvelut sisältävät tuotteet: vammaispalvelut, vaikeavammaiset jne. Valtuustoon nähden sitovuus on tuotetasolla: tilatun palvelun määrä ja yksikköhinta ja tuotot. Lautakunta voi tehdä tilaukseen eli tuoteryhmätasolla vuositasolla 30 000 euron sisäisen muutoksen.

Palvelualueiden on esitettävä kaupunginhallitukselle helmikuun loppuun mennessä tuotekohtaiset vuoden 2010 sitovat kuukausittaiset toimintameno- ja toimintatulosuunnitelmat. Seuranta esitetään kaupunginhallitukselle neljännesvuosittain. Samalla on esitettävä ennuste koko vuoden kehityksestä ja kirjallisesti yksilöidyt keinot millä mahdollinen talousarvion ylitys estetään. Kaupunginhallitus seuraa taloustilannetta tiiviisti ja ryhtyy tarvittaessa välittömiin korjaaviin toimenpiteisiin.

Investoinneissa sitovuustaso on palvelualue/investoinnin laatu. Myös kunnallisille liikelaitoksille on asetettu sitovat toiminnalliset tavoitteet.

Talousarvio sisältää seuraavat nettobudjettiyksiköt:

- tietohallintokeskus
- lukion myyntitoiminta
- työväenopisto
- musiikkitoimi
- tekninen lautakunta
- talonrakennuksen ulkopuoliset urakat

Nettobudjettiyksikön sitova määräraha on nettomenot. Nettomenojen saavuttaminen sallii ulkopuolisen tulo-rahautuksen ylityksen sekä vastaavan suuruisen rahamenojen ylityksen ilman valtuuston käsittelyä. Jotta nettoyksiköiden toteutumista jatkossa maisemamallissa voitaisiin seurata tulee nettoyksiköiden tuotteille laskea nettohinnat, jotka ovat sitovia valtuustoon nähden samalla tavoin kuin bruttoyksiköiden bruttohinnat.